

Tomáš Reitinger, *Strýčický jazykový ostrov. Život obyvatel v letech 1938-1946 pohledem hospodářských a sociálních dějin.*

Bakalářská práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, České Budějovice 2019, 56 s.

Posudek oponenta bakalářské práce

Tomáš Reitinger si pro svou bakalářskou práci vybral téma zajímavé, ovšem pro odborné zpracování rozhodně ne jednoduché. Zatímco obvyklé oblasti bádání tvoří obce, města, okresy či kraje, zvolil si autor oblast etnologickou – jazykový ostrov. Strýčický jazykový ostrov na jihu Čech sestával z 10 národnostně smíšených, respektive ve většině případů spíše německých obcí Babice, Dobčice, Holašovice, Chrástřany, Lipanovice, Radošovice, Strýčice a Záboří. Osídlení německy mluvícím obyvatelstvem zde vytvořilo ohraničený jazykový prostor. Německé etnikum se ve srovnání s českým vyznačovalo vždy zvýšenou mírou jisté konzervativnosti a smyslem pro pevný řád. Právě konzervativní životní postoj a zemědělský charakter regionu byl jedním z předpokladů rozvoje osobité lidové kultury, která zde během 19. století nabyla pozoruhodné podoby. Vlivem politických změn 20. století a s odchodem původního obyvatelstva tato kultura zanikla, s výjimkou architektury venkovských sídel, která dosáhla obecného věhlasu v tuzemsku i zahraničí. Proto například jedna z obcí zkoumaného regionu Holašovice je v současnosti jednou z nejznámějších jihočeských obcí vůbec, zatímco dosavadní historické i vlastivědné poznání tohoto regionu jeho význam bohužel ještě nedocenilo. Situaci komplikuje absence zpracování historického vývoje regionu a torzovitost pramenů.

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit každodenní život německého a českého obyvatelstva Strýčicka v letech 1938-1946 a poukázat na změny, ke kterým docházelo ve zkoumaném období, a to pohledem hospodářských a sociálních dějin. Autor pracoval s použitím metody komparace, statistiky a v neposlední řadě *oral history*. V úvodní teoretické části provedl rozbor použitých pramenů, literatury a dalších zdrojů. Praktická část se zaměřuje na zemědělství, mlýny, dopravu a řemesla. Dále se autor věnuje jazykové a národnostní otázce Strýčicka (kapitola *Čech nebo Němec*) a problematice místního školství. Poslední kapitola praktické části ukazuje dopad válečných událostí na Strýčicko v letech 1938-1945 v chronologickém pořadí (důsledky Mnichova 1938, události v obcích v průběhu jednotlivých let až po květen 1945 a vysídlení původního obyvatelstva). Závěr bakalářské práce obsahuje stručnou rekapitulaci celého bádání. Nechybí seznam pramenů, literatury a dalších zdrojů, obrazové přílohy; součástí textu jsou také tabulky a grafy.

Přínosem práce je především skutečnost, že ukazuje, jak velké události druhé světové války a jejich důsledky ovlivňovaly všední život českého i německého obyvatelstva. Byla-li situace obyvatelstva v českých zemích během války obecně složitá, platilo to pro strýčický jazykový ostrov, který byl připojen již v roce 1938 k Velkoněmecké říši, dvojnásob. Autor například konstatuje, že některé soukromé pozemky byly rozděleny mezi dva státy, což komplikovalo jejich obdělávání, někdy museli obyvatelé Strýčicka kvůli návštěvě lékaře

požádat o propustku do sousedního státního celku. To vše je zajímavým příspěvkem k dějinám každodennosti, protože na mnohé se už dnes pozapomnělo.

K práci mám následující připomínky:

Autorovi občas chybí schopnost formulovat obratněji své vybadané poznatky, šřeji je rozvést a interpretovat. I když je práce napsána bez závažnějších gramatických chyb, občas kostrbatá stylistika by zasloužila vytříbit. Z plevelných slov upozorňuji například na příliš časté užívání výrazu „potažmo“.

Tomáš Reitinger podrobně a zasvěceně pojednává o špatném dopravním spojení Strýčic s okolním světem a popisuje snahy o jeho zlepšení. Na tento problém však nelze hledět jen pohledem nutného technického pokroku. Celá oblast byla ryze zemědělská, s až patriarchálním způsobem venkovského života. Za války stejně jako celá staletí předtím byli hlavním dopravním prostředkem venkovských hospodářů koně, což autor zapomněl rozvést. Koňská doprava představuje sice zaostalost z hlediska hospodářských dějin, ale distinktivní rys hrdosti a nezávislosti, jímž se sedláci vymezovali od chalupníků, ale často i od finančně zajištěných obyvatel města. (Naopak oceňuji proto reprodukci fotografie velikonočních jezdců v obrazové příloze na s. 56, která význam koní v regionu dokládá především).

Na s. 31 je pozoruhodná zmínka o existenci pašijových divadel pořádaných místními Němci v době postu, aniž by však byla blíže vysvětlena. (Naopak vzpomínka respondentky na dědečka, který ve hře účinkoval a byl veskrze surový člověk, podobně jako vyvozený závěr, že „věřící člověk nerovná se charakterní člověk“, je v kvalifikační práci nadbytečná).

V seznamu respondentů postrádám konkrétní uvedení ročníku narození u pamětníků, s nimiž autor hovořil (pouze v úvodu na s. 8 je uveden ročník narození Marie Sagerové). Poněkud komicky působí citace v poznámce 40, kde Tomáš Reitinger odkazuje na své vlastní poznámky z hodin historického prosemináře pod vedením doc. Hrdličky.

Naopak na bakalářské práci oceňuji skutečnost, že autor využil široké spektrum pramenů, a to od kronik přes spisový materiál až po prameny uložené v soukromém vlastnictví, jež by jinak zůstaly badatelům skryty. Práci mu komplikovala skutečnost, že řada písemností německy psané provenience se vlivem bouřlivého vývoje po květnu 1945 nezachovala. Díky jazykovým schopnostem nedělalo autorovi problémy navázat kontakty s německy mluvícími pamětníky, a tak zachytit alespoň část poznatků, jež postupně zmizí docela. Kolega Reitinger vynaložil na vznik práce velké pracovní i časové úsilí.

Z výše uvedených důvodů hodnotím práci známkou je ště **velmi dobře**.

V Doudlebech 15. 5. 2019

PhDr. Jan Šimánek